

RMK. I.

87/a

PAKI.

841a

(Feltjes, bar a Dy. lev.
kisse' sévült.)

Polygl.

298.

FORMULÆ;
PUERILIMUM
COLLOQUI-

ORUM GERMA-
NICO-LATI-
norum.

Pro primis Tyronibus
Scholæ Norinbergicæ.

Per
SEBALDUM HEIDEN
Eorundem Præceptorem
conscripta.

Nunc denuo addito Idiomatico
Hungarico, in lucem
edita.

Ad Nasutum Lectorem.

Consultū Pueris volumus, Nasute valeto:
Quæritur hic fructus, gloria nulla mihi.

LEUTSCHOVIAE,
Typis Laurentij Breveri,
M. DC. LIII.

796.

Pronunciationes.

a . a . . e . e . o

Assan. Kialts. igen. Söpen. Bra.

Öröm. Utóm. igen. jaj. hgyy.
gond in fongv.

Nor fül elöl. Jindst fül Kátrá.

SALUTATIO MATUTINA.

Dialogus I.

ANDREAS. BALTHASAR.

- A Bonus dies.
Ein gutten Tag.
Isten adgyon jó napot.
- B Deo gratias.
Got sey dankt.
Isten meg-fogadgya.
- A Opto tibi bonum diem.
Ich wünsche dir einen gutten Tag.
Kévanok tenéked jó napot.
- B Talem & tibi precor.
Ich bitt dir auch so viel.
Ollyant kívánok tenéked is.
- A Bene sit tibi hoc die.
Dir sol an dem Tage wol seyn.
Ez napon jól legyen tenéked dolgod.
- B Nec tibi male sit.
Es sol dir auch nicht übel sein.
Néked se legyen gonofzul dolgod.

SALUTATIO MERIDIANA.

Dialogus II.

A 2

BLA

BLASIVS. CLEMENS.

- B** *Salve Clemens.*
Sey gegrüßet Clemens.
Köszönök néked Kelemen.
- C** *Salve & tu.*
Sey du auch gegrüßet.
Köszönök néked-is.
- B** *Salve plurimum.*
Sey du sehr gegrüßet.
Igen köszönök néked.
- C** *Et tu tantundem salve.*
Vnd du auch so sehr.
Tenéked-is annyiban köszönök.
- B** *Salvus sis tu.*
Du sey gegrüßet.
Egészeeggel.
- C** *Tu quoq; salve.*
Sey du auch gegrüßet.
Te-is egészeeggel.
- B** *Salutem tibi precor.*
Ich wüntsche dir Heyl.
Egészeget kívánok néked.
- C** *Eandem & tibi opto.*
Dasselbige wüntsche ich dir auch.
Ugyan azont kívánok tenéked-is.
- B** *Salute te impertior.*
Ich gieb dir Heyl.
Egészeget adok tenéked.

C Ei

- C** *Et ego quoque te.*
Vnd ich dir auch.
En-is tenéked.
- B** *Iubeo te salvere.*
Ich sage dir Heyl.
Egészeget mondok tenéked.
- C** *Te quoque ego.*
Vnd ich dir auch.
En-is tenéked.

SALUTATIO VESPERTINA.

Dialogus I I I.

CAROLVS. DEMETRIUS.

- C** *Bonus Vesper.*
Ein gutter Abend.
Adgyon Isten jó estvéletet.
- D** *Gratia DEO.*
Dancst sey Gott.
Isten fogadgya.
- C** *Bonum serum.*
Ein gutter Abend.
Jó estvéletet.
- D** *Laus Creatori.*
Dem Schöpffer sey lob.
Ditsiret legyen az Teremtőnek.
- C** *Hic vesper felix sit tibi.*
Der Abend sey dir glücklich.
Ez estvélet szentsés legyen tenéked.

A 3

D Nec

D *Nec tibi infelix sit.*
Er sey dir auch nicht unglücklich.
Néked se légyen szerentséren.

Sub primam facem noctis.

Dialogus IV.

DECIVS. EVSTACHIUS.

D *Sit tibi haec nox felix.*
Dir sey die Nacht glücklich.
Ez éj néked szerentsés légyen.
E *Et tibi fausta haec sit.*
Sie sey dir auch glücklich.
Néked-is szerentsés légyen.
D *Faustam degas noctem.*
Habe dir eine gute Nacht.
Mulaszad ez éjt egészégeben.
E *Et tu quoque non infaustram.*
Und du auch keine böse.
Te se mulaszad bodogtalanságban.
D *Nox ist haec tibi commodat.*
Die Nacht sey dir gutt.
Ez éj hasznodra légyen tenéked.
E *Et tibi non incommodat.*
Sie sey dir auch nicht böse.
Néked se légyen ártalmadra.

Dum

Dum itur cubitum.

Dialogus V.

FELIX. CASPAR.

F *Quota est hora?*
Umb welche Stunde ist es?
Hány ora vagyon?
C *Sonuit nonam.*
Es hat Neune geschlagen.
Kilentzet meg-ütötte.
F *Eundum est cubitum.*
Man sol schlaffen gehen.
Ideje le-fekünni.
C *Non dum dormiturio.*
Mich schlaffert noch nicht.
Még nem kell alunnom.
F *At ego oppido.*
Mich aber gar sehr.
En peniglen igen alhatnám.
C *Tu eas cubitum.*
Gehe du schlaffen.
Eredgy feküdj-le.
F *Quid tu autem ages?*
Was wiltu aber thun?
Te peniglen mit akariz mivelni?
C *Legam ulterius.*
Ich wil weiter lesen.
Olvasok még tovább.

A 4

F M.

Malo quiescere.
 Ich wil lieber ruhen.
 En inkább el. nyuglom.
Faceffe hinc: Endimion.
 Gehe hin/ du Endimion.
 Távozzál el innen! alomban telhetet-
Haud te impedi vero. len.
 Ich wil dich nicht irren.
 Nem bántalak.

Dum reditur cubitu.

Dialogus VI.

GABRIEL. HENRICUS.

Heus: expergiscere.
 Hörstu: Wach auff.
 Halládé: serkeny-fel,
Sine, ut dormiam.
 Laß mich schlaffen.
 Hadgy alunnom.
Surgendi tempus est.
 Die zeit ist auffzustehen.
 Ideje fel kelned.
Nundum diluxit.
 Es ist noch nicht Tag worden.
 Nem virradott még még.
Aperi oculos.
 Thue die Augen auff.
 Nyisd fel a szemedet.

H. Ad.

Adhuc gravantur somno.
 Sie sind mir noch vol schlaffe.
 Még nehezettek az álomtól.
Es glire somnolentior.
 Du schläffst mehr denn ein Raß.
 Többet alhatol máskánál.
Rogo, ne sis molestus.
 Lieber laß mich zu ruhe.
 Kérlek ne háboríts meg.
Non pudet te asine?
 Du Esel/schemest du dich nicht?
 Vaj szamar, nem szégyenledé?
Cujus me pudeat?
 Wesh sol ich mich schämen?
 Miért szégyenleném?
In multam lucem stertere.
 Zu schlaffen an dem hellen Tag.
 Mind virrattig aludgyál.
Quotam sonnat?
 Wie viel hat es geschlagen?
 Hányat ütöt az ora?
Jam imminet prima.
 Es wird jetzt Eins schlagen.
 Ezentúl meg-üti az edgyet.
Adhuc parum dormiam.
 Ich wil noch ein klein Schläflein thun.
 Még aluszom egy kitsidet.

As

G. Quin

- G *Quin surgis, piger?*
Fauler/ wiltu nicht auffstehen?
Vaj te rest ember, nem akarsz egyszer
felkelni?
- H *Quomodo tam cito?*
Warumb so bald?
Miért olly hamar?
- G *Mox fuste te excitavero.*
Mit eim Prigel wil ich dich bald auffwecken.
Majd egy darab fával költlek-fel.
- H *Jam surgo, parce, precor.*
Jest stehe ich auff/ ich biet verschon.
Imé fel-kelek, hadgy-el, kérlek.

Dum itur ad Scholam.

Dialogus VII.

HANNO. JOHANNES.

- H *Hec, quid faciamus?*
Ach weh/ was thun wir?
Jaj, mit mivellyünk?
- J *Cur sic vociferaris?*
Was schreyestu also?
Mit üvöltesz ollyan igen?
- H *Nimis diu dormivi.*
Ich hab zu lang geschlafen.
Igen sokáig aluttam.
- J *Quid ita? Quid times?*
Wie also? Was fürchtestu?
Hogy lehet az? Mit félsz?

H Tem-

- H *Tempus justum transit.*
Die rechte zeit ist hin.
Az igaz idő el-múlt.
- J *Quod tempus dicis?*
Welche zeit meinstu?
Melly időt mondasz?
- H *Horam primam.*
Die erste Stunde.
Az első Orát. Az egy Orát.
- J *Tu certe falleris.*
Du irrst dich.
Te nyilván tévelygezs.
- H *Tamen audiui.*
Habe ichs doch gehört.
Lám én hallottam.
- J *Non recte audiisti.*
Du hast nicht recht gehört.
Nem igazán hallottad.
- H *Quotam tu audisti?*
Welche hast du gehört?
Te mellyiket hallottad?
- J *Audiui ultimam.*
Ich habe den gar auß gehört.
Mind végig hallottam.
- H *Quot a ea est?*
Wieviel ist das?
Hány az?

J Duo.

I Duodecima.

Zwölffe.

Tizenkettő.

H Utinam verum sit.

O das es war were.

Adgya az Isten, hogy igaz legyen.

I Non est, quod dubites.

Da habe keinen zweifel an.

Semmi kétséged abban ne legyen.

H Oppido lator.

Ich fremde mich sehr.

Igen örülöm azt.

Inter eundum in Scholam.

Dialogus VIII.

JODOCUS. KILIANUS.

I Heus heus, mane.

Hörst du/ stehe still.

Halládé álly-meg.

K Quid vis? Cur maneam?

Was wiltu? warumb sol ich bleiben?

Mit akarsz? Miért állyak-meg?

I Est quod tecum loquar.

Ich hab etwas mit dir zu reden.

Vagyon valami beszédem veled.

K Mo-

K Modò non vacat.

Ich hab jetzt nicht die weil.

Nem érkezem most.

I Tantillum pernegas?

Wiltu mir ein solchs versagen?

Ollyan dolgot tagadtzè-meg tőlem?

K Mitte me modò.

Laß mich jetzt gehen.

Had mennyeck-el mostan.

I Non dimittam te.

Ich wil dich nicht gehen lassen.

Nem hadlak-el menni.

K Enecas me furcifer.

Du Bub machst mich schier toll.

Vajakasztófara való majd meg-bo.

I Tantum verbum audi.

(londitasz)

Höre nur ein Wort.

Tsak egy igém-et hald-meg.

K Ecquid mea refert?

Gehet das auch mich an?

Mi gondom véle?

I Permultum scilicet.

Ja eben viel.

Sok igen-is.

K Quid negotii est? Dic.

Was ist's? Sage an.

Mi dolog? beszélhetze-meg?

I Di-

I Dicam, modò des fidem?
Ich wils sagen/ doch verheische mir vor?
Meg-mondom, tsak fel-fogadd?

K Quam fidem darem?
Was sol ich dir verheischen?
Mitsodát fogadnék-fel?

I Te non fore infidum.
Dass du mir nicht vntrew wöllest seyn.
Hogy én hozzá m hitetlen nem lész.

K Do fidem, fidus ero.
Gehe hin/ Ich wil dir Treu sein.
Imé fel-fogadom, hű lészek.

I Adhuc nunc aurem.
Halt das Ohr her.
Tarts ide az füledet.

K Quid aurem? Clare dic.
Was Ohr? sage es laut.
Mit fülelsz? nagyon mondgyad.

I Arcana res est.
Es ist ein heimliche sache.
Titok dolog.

K Tamen soli sumus.
Sind wir doch allein.
Lám egyedül vagyunk.

I Clare non dicam.
Ich wils nicht laut sagen.
Nem mondom nagyon.

gyerek hiak
peculate p ember

K Lu-

K Ludificaris nunc me.
Du spottest nur mein.
Meg-tsalsz most engemet.
I Id est quod volui.
Eben das wolt ich.
Ugyan azt akartam.
K Haud impune feres.
Es sol dir nicht gescheneckt werden.
Nem mégy el véle boszszumat állom.

Inrer discendum in Schola.

Dialogus IX.

KILIANUS. LAMPERTUS.

K Hec tu, huc sede.
Hörst du seze dich hieher.
Halládé te, ilyly ide.

L Quid hic facerem.
Was sol ich daselbst thun.
Mit mi vellyek ott?

K Discamus simul.
Wir wollen zugleich lernen.
Tanullyunk edgyüt.

L Rem gratam offers.
Das ist mir angenehm.
Kedves dologgal kínálsz engemet.

K Alter

L Alter alterum doceat.
Einer sol den andern lehren.
Edgyink az masinkat tanitsa.

L Perlubens pareo.
Ich folge dir gar gern.
Nagy örömet engedel.

K Quid nam tu discis?
Was lernest du?
Mit tanulsz te?

L Disco legere.
Ich lerne lesen.
Tanulok olvasni.

K Ubi nunc legis?
Wo liest du schündt?
Melly helyen olvasz mostan?

L In hoc folio.
An diesen Blat.
Ezen az levelen.

K Scis Lectionem?
Kanst du dein Lektion?
Tudodé a lezskédet?

L Non admodum prompte.
Nicht sehr wol.
Nem igen jól.

K Quoties recitasti?
Wie oft hast du aufgesagt?
Hanyszor monrad-el?

L Semel t Bis ii.
Ter iii. Quater iiii.

K Cuiam recitasti?
Wem hastu aufgesagt?
Kinck mondotad-el?

L Rectori Schola.
Dem Schulmeister.
Az Oskola Mesternek.

K Si quid nescis: roga.
Was du nicht kanst: das frage.
Az mit nem tudiz: kérd meg.

L Qui hoc legam?
Wie sol ich das lesen?
Mint kell ezt olvasnom?

K Collige literas.
Duchstabe es.
Szedd. Szve az bötkes.

L Tu me observa.
Merck du mir drauff.
Halgals te ream.

K Ut habitas linguam.
Wie stammest du also.
Mit akadosz nyelveddel.

L Sic assuetus sum.
Ich hab also gewohnet.
Igy meg szoktam.

- K Desuesce rursus.*
Entwehne dichs wieder.
Szokjál-el rola ismét.
- L Pergam legere.*
Ich wil weiter lesen.
No olvasok tovább.
- K Jam verba precipitas.*
Jesünd eylestu zu sehr.
Mostan igen sietz véle.
- L Tu melius doce.*
Lehre du michs besser.
Taníts-meg te jobban reá.
- K Sic distinctè legas.*
Also unterschiedlich soltu lesen.
Ekképpen szép ékessen olvas.
- L Tam clarè haud queo.*
Ich kans nicht so deutlich.
Nem lehet én tölem olly értelmese.
- K Usu addisce.*
Durch übung lerne es.
Gyakorlás által tanuld-meg.
- L Tentabo quid possim.*
Ich wil versuchen was ich kan.
Meg-kísírtém mit tehetek.

De cavendis in Scholis,
Coricæis.

Dialog

Dialogus X.

LUCAS. MARCUS.

- L Cur sic miffitas?*
Warumb bist du so stille
Miért szuszoksz így?
- M Non audeo loqui.*
Ich darff nicht reden.
Nem merek szólni.
- L Quis te prohibuit?*
Wer hats dir verboten?
Kitsoda tiltotta-meg te neked?
- M Praceptor noster.*
Unser Schulmeister.
A' mi Mesterünk.
- L Tamen is non adest.*
Ist er doch nicht zu gegen.
Lám ő nintsen jelen.
- M At Corricæi adsum.*
Es sind aber die auffmercker da.
De alattomban valók jelen vadnak?
- L Quos Corricæos dicis?*
Wer sind die auffmercker?
Kiket mondasz alattomban halgatók?
- M Qui Clanculum nos signant.*
Die vnß heimlich anschreiben.
Az kik titkon minket fel-jegyeznek.

B a

L Nul:

L Nullum ex his nosti?
 Renneſtu keinen aus ihnen?
 Ezekben edgyet ſem iſmerſzé?
 M Qui ego noſcerem?
 Wie ſolt ich ſie kennen?
 Hogy-hogy iſmérhetném-meg?
 L Tam cauté rem agunt?
 Halten ſie ſich ſo heimlich?
 Olly okóſſan ſzerzik dolgokat?
 M Ea eſt illis aſtutia.
 Sie ſind ſo liſtig.
 Ő nékik az alnoklágok.
 E Tu loquere latine.
 Rede du Lateiniſch.
 Te ſzóly Deákúl.
 M Quam vellem ſi ſcirem.
 Wie gern ich wolte/ſo ich könnte.
 O mint akarnám, ha tudnék.
 L At ſic addiſcas citius.
 Du wirſt aber alſo ehe lernen.
 Ekképpen tanulſz hamaréb-meg.
 M Hac ſpe dulceſcit ferula.
 Diß mache/daß ich ſtreichens nicht achte.
 Ez miveli azt, hogy vereléggel nem
 gondolok.

DE FERULA.
 Dialogus XL.

MAR:

MARTINUS. NICOLAUS.
 M Quis hic ejulat?
 Wer greynt da?
 Kitsoda jajgat itt?
 N Ego miſer.
 Ich armer bin es.
 En vagyok nyavalyás.
 M Quopacto miſer es?
 Warumb biſtu arm?
 Miképpen vagy nyavalyás?
 N Virgis caſus ſum.
 Ich bin geſtrichen worden.
 Veſzſzóvel verettem-meg.
 M Quid commeruiſti?
 Was haſtu verſchuldet?
 Mit vétetél vólt?
 N Nihil didiceram.
 Ich hatte nichts gelernt.
 Semmit nem tanultam vólt.
 M Merito caſus es.
 Man hat dich billich geſtrichen.
 Méltán veretél-meg.
 N Etiam tu me ludis?
 Spottetſtu mein auch?
 Még te-is meg-tſufoľsz engemet?
 M Cur autem non didiceras?
 Warumb lerneſtu aber nicht?
 Te penig miért nem tanultál vólt?

B:

N. Poſt.

N. *Post hac ero cautior.*
Ich wil fortan embsiger seyn.
Ennek-utánna szorgalmatosb leszek.

De Jentaculo.

Dialogus XII.

NENIUS. OSWALDUS.

N. *Quo tu nunc abis?*
Wo gehest du jetzt hin?
Hová mégy te mostan?
O. *Domum me confero.*
Ich gehe heim.
Haza megyek.
N. *Quid domi ages?*
Was wiltu daheim thun?
Mittsinálsz otthon?
O. *Sumam jentaculum.*
Ich wil die Frühsuppen essen.
Felelőkem et eszem.
N. *Quanam iturus es?*
Welchen Weg wiltu gehen?
Melly felől mégy?
O. *Hac per forum.*
Da über den Markt.
Ezen az Piatzon által.
N. *Comitabor te.*
Ich wil dir das gleiche geben.
En el-kísírlék tégedet.

O. Nil

O. *Nil opus est.*
Es ist ohne noth.
Nem szükség.
N. *Aversaris me?*
Verachtest du mich?
Meg utálisz engemet?
O. *Non, sed parco tibi.*
Nem, sondern ich schone dein.
Nem, hanem kéméllek.
N. *Nihil est quod agam.*
Ich habe sonst nichts zu thun.
Egyéb dolgom semmi nintsen.
O. *Lubens te accipio.*
Ich nehme dich gern an.
Örömet téged fogadlak.

De reditu à jentaculo.

Dialogus XIII.

ONOPHRIUS. PAULUS.

O. *Unde nobis redis?*
Wannen kumbst du her?
Honnan jösz mi hozzánk?
P. *A jentaculo.*
Von der Frühsuppen.
A' Felelőkemről.
O. *Ubi jentasti?*
Wo hastu zu Morgen gessen?
Hol ötrél Felelőkem et
jén gessen?
ekemet?

P *Rogas? Domi mea:*
 Fragstu? daheim in meinem Hauf.
 Azt kérded? Hazamnál.

Q *Quid jentasti?*
 Was hastu zu Morgen gessen?
 Mit Örtél Felestekemben?

P *Panem jurentum.*
 Ein Brodt in einer Suppen.
 Leves kenyeret.

Q *Quis tecum jentavit?*
 Wer hat mit dir zu Morgen gessen?
 Kitsoda Ört veled Felestekemet?

P *Tota familia.*
 Das ganze Haufgesind.
 Az egész Tseléd.

Q *Nihil mihi adfers?*
 Bringest du mir nichts?
 Semmit nem hozsz énnékem?

P *Quid adferrem tibi?*
 Was sol ich dir bringen?
 Mit hoznék tenéked?

Q *Frustrum panis.*
 Ein stücke Brodt.
 Egy szelet kenyeret.

P *Panem quidem habeo.*
 Brodt habe ich ja wol.
 Kenyerem azért vagyon.

Q Cede

Q *Cede mihi partem.*
 Gib mir auch ein theil.
 Add nékem egy részét.

P *Accipe dimidium.*
 Habe dirs halb.
 Vedd-el felét.

Q *Ago tibi gratias.*
 Ich sage dir danck.
 Köszönöm azt tenéked.

P *Non ago, sed refer.*
 Nicht sage/ sondern gib danck.
 Ne köszönnyed, hanem ugyan meg-

Q *Non est unde referam.* (fizesséd.)
 Ich habe nichts wieder zu lehren.
 Nintsen honnét meg-fizetnem.

P *Non semper egebis.*
 Du wirst nicht allzeit mangel haben.
 Nem mindenkör szükölködöl.

Q *Gratum me reperies.*
 Du solt mich danckbar finden.
 Hálá-adónak ismérsz engem lenni te-
 hozzád.

Dialogus XIV.

PETRVS. QVIRINVS.

P *Para mihi banc pennam.*
 Temperier mir die Feder.
 Tsináld-meg énnékem ez pennát.

E s

Q Est

- 2 *Est tibi cultellus?*
Hast du ein Messerlein?
Vagyone kést eskéd?
- P *Est, sed valde hebes.*
Ja/ es ist/ aber nicht scharff.
Vagyon, de igen életlen.
- 2 *Acutiorrem adfer.*
Bring ein scharffers Her.
Hozz élebbet ide.
- P *Ubi accipiam.*
Wofol ichs nehmene?
Hol vegyem?
- 2 *Utendum expete.*
Entlehne es.
Kérj költsön.
- P *Adfero, utere.*
Ich bring eins/ brauch du es.
Hozok edgyett tsinál-d-meg véle.
- 2 *Vis crassam an tenuem?*
Wilt du sie grob oder klein?
Öregen kellé avagy vékonyon?
- P *Mediam volo.*
Ich wil sie mittelmäßig.
Közép szerént kívánok.
- 2 *Da atramentum.*
Gieb Dinten Her.
Adgy ténát ide.

- P *En Atramentarium.*
Schaw/ da hast du das Dintenfäß.
Imé az Kalamár-is.
- 2 *Da quoque Papyrus.*
Gieb mir auch ein Pappyr.
Adgy Papyrossát-is.
- P *Et hac in promptu est.*
Das ist auch schon da.
Azis kélsen vagyon.
- 2 *Papyrus perfluit.*
Das Pappyr schlegt durch.
Az Ténta által-hattyá az Papyrossát.
- P *Non habeo aliam.*
Ich habe kein anders.
Ennékem más nintsem.
- 2 *Quid vis ut scribam?*
Was wiltu daß ich schreibe?
Mit akarsz hogy irjak?
- P *Prescribe literas.*
Schreib mir ein ABC für.
Irjénnekem egy ABC-ét.
- 2 *Tu imitaberis?*
Wiltu es nachschreiben?
Az szerént irszé osztán?
- P *Ita, in hoc peto.*
Ja/ darumb begehre ichs.
Ugy, azért kívánom.

Q Sape describere.
 Du sereib es offte ab.
 Gyakorta irjad-le.
P Faciam ut jubes.
 Ich wil thun wie du heist.
 Ugy cselekedem á mint parancsolod.

INTER REDEUNDUM
 à SCHOLA.

Dialogus XV.

Q VIRINVS RODOLPHVS.

Q Ut tecum agitur?
 Wie gehet es dir?
 Mint vagy?

R Bene mecum agitur.
 Es gehet mir noch wol.
 Jól vagyok.

Q Id lubens audio.
 Das höre ich gern.
 Azt örömezt hallom.

R Gratiam habeo.
 Ich dancke dir.
 Hálát adok néked.

Q Ubi jam fuisti?
 Wo bistu skund gewesen.
 Hol vóltál mostan?

R In Ludo literario.
 In der Schul. Az Oskolában.

Q Quor-

Q Quorsum sic properas.
 Wo enlestu also hin?
 Hová lietz olly igen?

R Domum versus.
 Heimwärts.
 Haza-felé.

Q Quid domi ages?
 Was wiltu daheim thun?
 Mit tselekeszelothon?

R Adornabo Mensam.
 Ich wil den Tisch zurichten.
 Asztalt vetek.

Q Tam mane prandes?
 Ist du das Mittagmahl so früh?
 Illy reggel ebédleszé?

R Obsequor parenti.
 Ich thu wie mich der Vater heist.
 Szülémnek ebben engedek.

Q Facis ut te deceat.
 Du thust wie dir geziembt.
 Jól miveled azt.

R Abeo; tu vale.
 Ich gehe dahin; gehab dich wol.
 El-mégyc; légy egésségben.

Q Et tu quoq; vale.
 Gehab du dich auch wol.
 Te-is légy egésségben.

Dum

Dam instruitur Menſa.

Dialogus XVI.

REMIGIUS. SEBALDUS.

- R Puer, ubi es?
Junger/wo biſtu?
Gyermek, hol vagy?
S Adſum, quid me vis?
Hier bin ich/ was wiltu mein?
Itt vagyok, mit akarſz mivelnem?
R Inſtrue me ſam.
Berett den Tiſch.
Veld-meg az Aſztalt.
S Eſtne tempus prandio?
Iſt es Eſſens zeit?
Vagyoné ideje ebédnek?
R Eſt, quando ſic lubet.
Ja/ weil es mir alſo gefällt.
Vagyon, midőn énnekem úgy tetszik.
S Recte curabitur.
Ich wil ihm recht thun.
Meg-mivelem azt igazán.
R Porrige cultros.
Lange die Meſſer her.
Add ide az kéſeket:
S Inpromptu adſunt.
Sie ſind ſchon da.
Kéſzen vadnak.

R Da

- R Da mappas manuaris.
Thu die Facinetlein her.
Add ide az kézi kéſzenőket.
S Et iſte adſunt.
Die ſind auch ſchon da.
Azok-is it vadnak.
R Appone Salinum.
Setze das Salzfäß auff.
Tedd-fel az Sótartót.
S Prius Sale implebo.
Ich wil es vor mit Salz füllen.
Először meg-töltöm sóval.
R Eluecatis.
Waſche die Trinchgeſchirr.
S Oblis-meg az pohárokat.
Dudum laui.
Ich habolengſt gewaſchen.
R Regen meg mostam.
Adfer orbes.
Bring die Teller her.
Hozd ide az Tányérokat.
S In ſcamno jacent.
Sie liegen auff der bank.
R Az padon vadnak.
Et corbem cochlearium.
Und auch den Leſſelforb.
S Es az kalántartót-is.
Ex paxillio pendet.
Er hanget an dem Nagel. A' ſzegen fűg.

R *Apta circulum.*
 Stelle den Schisselring.
 Szerezdidé az Táltartót.
 S *Nunquid aliud vis?*
 Was wilt tu mehr? Nem de mi kell
 R *Nunc mores discas?* (1666)
 Nunck soltu Zucht lernen.
 Immár erköltsöket tanuly.
 S *Quos mores discam?*
 Was für Zucht sol ich lernen?
 Mitsodás erköltsöket tanullyak?
 R *Quos in mensa serues.*
 Die du an dem Tische gebrauchen sollst.
 Mellyeket az asztalnál meg-tarts.
 S *Rogo, me doceas.*
 Ich biete dich, lehre mich.
 Kérlek, taníts-meg engemet.
 R *Perlubens hoc faciam.*
 Das wil ich gerne thun?
 Azt örömezt meg-mivelem.
 S *Ego auscultabo.*
 Ich wil fleißig drauff mercken.
 En szorgalmasosan halgatok rád.
 R *Ne me interpella.*
 Rede mir nichts darzwischen.
 Beszédeimet közbén ne ved.
 S *Haud verbum faciam.*
 Ich wil kein wort reden.
 Egy szót sem szöllok.

R Pri-

R *Primo ungues purga.*
 Erstlich reinige die Nägel.
 Először körméidet meg-tisztítsad.
Hinc manus lava.
 Darnach wasche die Hände.
 Az után kezéidet meg-mossad.
Mox Deo benedicās.
 Alsdann sprich das Benedicite.
 Leg ottan mond-el az Asztal-áldást.
 Deus Pater noster celestis, benedicat nobis sicut
 & his, quos jam sumus sumpturi, per Jesum Chri-
 stum Dominum nostrum, Amen. *Mi meggyát edy an-
 Post deceniter accumbe, atq; meq; fideles.*
 Darnach setze dich fein züchtig nieder.
 Az után ékecske le-ülj. *mellyet most an-
 Cibos cape digitis.* *et uersant, a mi uersant*
 Die Speiß greiff mit den Fingern an. *Jesus*
 Ujaidal fogjad az ételt. *Christus na R*
Nec conde vola. *Atala. Amen.*
 Nicht fass in die Faust.
 Markodban ne rejtis.
Primus ne esbor su.
 Nicht sey der erste im essen.
 Ne légy első az ételhez.
Nec primus bibo.
 Trinck auch nicht zum ersten.
 Esöben se igyál.
Cubito ne refulcias.
 Nicht stewr dich auff die Ellnbogen.
 Asztalra ne könyökellyél. C Ere.

Erectus sede.

Sitze auffgericht.
Egyenellen fenn ülly.

Nec pandas brachia.

Und breite die Arm nicht aus.
Es karjaidat ki ne terjeszszed.

Non bibe auide.

Nicht trinck begierlich.
Gyújtón ne igyál.

Ne mande auidè.

Nuch kew nicht geizig.
Gyújtón se egyél.

Proxima te cape.

Nihm das nechste vor dir.
Az elötred valót leg közelpet ved-ki.

In orbe ne morare.

Gäume dich nicht auff dem Zeller.
Az Tányéron ne késél.

Alios ne inspicito.

Sieh andere Leute nicht an.
Egyebekre ne néz.

Bibiturus os terge.

Wisch den Mund wenn du trincken wilt.
Töröld-meg az szádat, mikor innya

Non manu, sed mappula. (akar sz.)

Nicht mit der Hand/sondern mit de Tuch.
Nem a kezeddél, hanem kezköndövel.

Morsa

Morsa ne retinge.

Das gebißne duncke nicht wieder ein.
Az meg-harapot falatot ne mártsd-bé

Ne linge digitos. (másodszor.)

Nicht lecke an den Fingern.
Ne nyallyad az újadat.

Nec ossa rode.

Nage auch kein Bein.
Tsontot se rágj.

Quaque scinde culiro.

Ein jedes mit dem Messer schneyd.
Késfel metélsz mindent.

Os ne perungas.

Beschmier den Mund nicht.
Szádat bé ne felezd.

Digitos sapè terge.

Die Finger trockne offt.
Újadat gyakorta meg-kennyed.

Nares ne fode. Nicht stör in der Nasen.
Orrodat ne vajújad.

Non rogatus, tace.

Schweig/ weil man dich nicht fragt.
Nem kérdetvén vesztegilly.

Quod satis est, ede. Is/ so viel du magst.
Egyél az mennyi kell.

Cum satur es, surge.

Wann du gnung hast/ so stehe auff.
Mikor eleget öttél, fel-kely.

Rurſus lava manus.

Waſche die Hände wieder.
Kezeitet iſmét meg-mold.

Mensalia tolle.

Hebe das Tiſchgerethe auff.
Vedd-fel az Abroſzt.

DEO gratias age.

Sage Gott dem Herren danck.
Az Ur Iſtennek hálát adgy.

Qui nos creavit, redemit & pavit, huic grá-
tias agamus ſempiternas, per Jeſum Chri-
ſtum Dominum noſtrum, Amen. *At ki min ſiet te-
rendet, menedek es eltennek, a mi
urunk Jéhuſ Chriſtusnak általa. Amen.*

A prandio redeuntium in
Scholam.

Dialogus XVII.

SIMON. TITUS.

S Quid geris in ſinu?

Was trágſtu im Buſem?
Mit viſeſz kebedben?

T Merendam meam.

Mein Veſper Brodt.
Az én Oſonnámat.

S Ego nihil attuli.

Ich habe nichts gebracht.
En ſemmit nem hoztam velem.

T Quid autem edes?

Was wirſtu den eſſen?
Tehát mit eſzel?

S Emar

S Emam mihi Panem.

Ich wil mir Brodt kauſſen.
Kenyeret véſzek magamnak.

T Habes pecuniam? Haſtu Geld?

Vagyoné pénzed?

S Obulum habeo.

Ich habe einen Heller.

Egy fillyérem vagyon.

T Quis tibi hunc dedit?

Wer hat dir den gegeben?

Ki adta néked azt?

S Pater meus dedit.

Mein Vater hat mir den gegeben.

Az én Atyám adta.

T Pium habes patrem.

Du haſt einen gütigen Vater.

Kegyes Atyád vagyon.

S Qualem tu habes?

Was haſtu für einen?

Minémü vagyon tenéked?

T Admodum durum.

Einen ſehr harten. Igen kemény.

S In rem tuam eſt.

Es iſt dein nutz.

Haſznodra vagyon.

T Mallem alium.

Ich hette lieber einen andern.

Máſt ſzeretnék inkább.

- S* *Stulte loqueris.*
Du redest narriſch.
Bolondul ſzollasz.
T *Sic mihi excidit.*
Es iſt mir alſo außgefahren.
Igy eſek mondanom.
S *Perires licentia.*
Du vertirbeſt durch nachläſſigkeit.
El-veſznél engedelmeſſeggel.

In Scholaludentium.

Dialogus XVIII.

TIMOTHEUS. VITUS.

- T* *Va nobis Vite!*
Ach wehe vnſ!
Jaj minékünk Atyámfia Vith!
V *Quid eſt? quid tremes?*
Was iſts? Warumb zitterſtu?
Mi dolog? mie reſzkerz?
T *Ego & tu perimus.*
Es wird mir vnd dir übel gehen.
En és te gonofzul járunk.
V *Quid ita? Quá de cauſa?*
Wie alſo? Aus was vrsach?
Hogy leher az? mi okáért?
T *Præceptor venit.*
Der Schulmeiſter kömpt.
Az Meiſter meg jöve.

V *Quid*

- V* *Quid ex te audio.*
Was höre ich von dir.
Láſd mit hallok töled.
T *Va noſtris natibus.*
Ach weh vnſern arſen.
Jaj az mi aſfelünknek.
V *Ubi is eſt obſecro? Mo iſt er denne?*
Hol vagy on ő kérlek?
T *Per gradus aſcendit.*
Er iſt die Stiegen hinauff gangen.
Az garáditson ment-fel.
V *Quis it ait? Quis vidit?*
Wer ſagt das? Wer hat ihn geſehen?
Ki mondgya az? ki látta?
T *Ego me inquam vidi.*
Ich ſage dir/ ich habe ihn geſehen.
En mondom, magam láttam.
V *Viditne nos ludere.*
Hat er vnſ ſehen ſpielen?
Látotté minket járzodni?
T *Id eſt quod timeo.*
Eben daſſelbige fürchte ich.
Ez az oka hogy felek.
V *Quid ergo agemus?*
Was wollen wir denn thun?
Mit regyünk hát?
T *Amove orbiculos.*
Thue die Rädlein weg.
Veld. el az golobifokat?

V *Re-*

- Recte admones.*
Du mahnest mich recht.
Jol iateſz.
T Explicemus libros.
Wir wollen die Bücher auffheben.
Nyissuk fel az könyveket.
V Certè asinus es.
Du bist warlich listig.
Bizony okos vagy.
T Sic rebitur nos discere.
Also wird er meinen wir lernen.
Ekképpen alit minket tanulni.

De dimissione à literis.

Dialogus XIX.

ULYSSES. XANTIPPUS.

- U Id, gaudete sodales.*
Jo/ freuet euch ihr Gesellen.
Haj haj, örüllyetek társaim.
X Quid est? Quod sic gestis?
Was ist das/ daß du also frolockest.
Mi dolog vagyon, hogy így vigadosz?
U Sunt nobis feriae.
Wir haben ein Feiertag.
Innepiunk vagyon.
X Quas dicis ferias?
Was meinstu für einen Feiertag?
Mitsoda Innepet mondasz?

U Ori.

- U Orium à literis.*
Müßigkeit von dem lernen.
Az tanuságtól való ürességet.
X Quando otiahimur?
Wan werden wir müßig seyn?
Mikor leszén ürességünk?
U Hodie à prandio.
Heute nach Mittag. Ma ebéd után.
X Ergo ludemus.
So wollen wir spielen.
Jáczodgyunk tehát.
U Quidnam ludemus?
Was wollen wir spielen?
Mit jáczodgyunk?
X Ludemus globulis.
Wir wollen Kautlein spielen.
Globist jáczodgyunk.
U Ludus puerilis est.
Disß ist ein Kindisch Spiel.
Gyermeki játék az.
X Quem tu ludum malle?
Welches Spiel wollstu lieber?
Mitsoda játékot akarnál te inkább?
U Decertemus saltu.
Wir wollen in die wette springen.
Ugordgyunk hamarját.
X Hunc ludum odi.
Dem Spiel bin ich feind.
Ez játékot gyűlölöm.

C 5 Qua.

- U *Quanam de causa?*
Aus was ursach? Mi okáért?
- X *Quia pedes lassat.*
Es macht müde Dein.
Mert az lábát el. fárasztja.
- U *An non pudet te?*
Schämest du dich nicht?
Avagy nem szégyenledé?
- X *Cujus me puderet?*
Wes sollt ich mich schämen?
Miért szégyenleném magamat?
- U *Quod tam piger es.*
Das du so faul bist. Hogy olly rest vagy.
- X *Certe piger non sum.*
Ich bin wahrlich nicht faul.
Bizony én rest nem vagyok.
- U *Quin ergo saltabis.*
So würdestu freylich springen.
Tehát bizony ugordol.
- X *Cave ne provoces.*
Scham fodre mich nicht auß.
Kérlek ne ingerly.
- U *Imò, te adjuro.*
Ja! ich beschwer dich auch.
Sõt ugyan, reád esküszöm.
- X *Videbis quid possim.*
Du wirst sehen was ich kan.
No meg-látom mit tehetek.

Liti-

Litigantium de sessione.

Dialogus XX.

X Y.

- X *Appage te hinc.*
Heb dich da weg.
Kelly-fel innen.
- Y *Satis imperiosè.*
Siehe gewaltig gnung.
Igen fennyeen izollasz.
- X *Hic mihi locus est.*
Das ist mein stätt.
Itt vagy on nékem helyem.
- Y *Atqui ego nego.*
Ich sage aber nein darzu.
En penig nem hiszem.
- X *Prior hic sedi.*
Ich bin eher dar geseßen.
Eléb náladnál ültem én itt.
- Y *Cur autem surrexisti?*
Warumb bistu denn aufgestanden.
Tehát miért költél-fel?
- X *Negotium fuit.*
Ich habe zuschaffen gehabt.
Dolgom volt.
- Y *Quid signi posuisti?*
Womit hastu Locum gelegt?
Mitsoda jelt tőrtél?

X Non

X *Non vidis librum?*

Siehestu nicht das Buch?
Nem látodé az könyvet?

X *Liber isthic jacet.*

Dein Buch liegt dort.
Az könyv ahol fekszik.

X *At tu semovisti.*

Du hast mirs weggerückt.
Mert te vetetted el.

X *Id factum pernego.*

Das hab ich nicht gethan.
Azt én nem miveltem.

X *Quin tandem cedes.*

Du wirst mir je noch weichen.
Sőt végre még helyt adtz.

X *Tu me vi extrudes?*

Wiltu mich mit gewalt wegstoßen?
Erővel tollszé te engemet ki?

X *Nisi volens cesseris.*

Wo du nicht gern weichen willst.
Hanem ha jó kedvel helyt adtz.

X *Hoc dicam Magistro.*

Das wil ich dem Meister sagen.
Meg. mondom ezt az Mesternek.

X *Susque deque fero.*

Ich frage gar nichts darnach.
Semmit nem gondolok véle.

Invi-

Invitantium se invicem.

Dialogus XXI.

Y. Z.

X *Cras ad me veni.*

Kom Morgen zu mir.
Holnap hozzám jöj.

Z *Meo ut possim.*

Ich fürcht ich könt es nicht thun.
Félek rajta hogy tölem nem lehet.

X *Cur non possis?*

Warumb solt du es nicht können thun?
Miért nem lehetne töled?

Z *Domi manendum est.*

Ich muß daheim bleiben.
Othon kell maradnom.

X *Quid negotii est?*

Was hastu zu thun?
Mi dolgod vagyon?

Z *Oportet me scribere.*

Ich muß schreiben.
Irnom kell.

X *Scribito cras.*

Schreib Morgen.
Irj holnap.

Z *Nihil polliceor.*

Ich verheiß nichts.
Semmit nem fogadok.

X Sic

- T* *Sic colis socium.*
Also ehrestu deinen Gefellen.
Igy tilzteled társodat.
- Z* *Culpa non est mea.*
Die Schuld ist nicht mein.
Nem én bűnöm.
- T* *Posses si velles.*
Du möchtest wol/wenn du wolestest.
Meg-mivelhetnéd ha akarnál.
- Z* *Vellem si possem.*
Ich wolte gern/wo ich möchte.
Akarnám ha lehetne.

De studio Interrogan-
tium.

Dialogus XXII.

ABRAHAM. BRICIUS.

- A* *Quid à cœna facias?*
Was thustu nach dem Abendmahl.
Mit tsinálisz az vatsora után?
- B* *Cupis hoc scire.*
Wiltu das wissen.
Akarodé azt meg-tudni.
- A* *Ideo sciscitor.*
Darumb frage ich.
Azért tudakozom.

B *Post*

- Post cibum deambulo.*
Ich spaziere nach dem Essen.
Etel után spaciálok.
- Quid postea ages?*
Was thustu darnach?
Annak-utánna mit tsinálisz?
- Audita repeto.*
Ich betracht wieder was ich hab gehört.
Az halgatot lezskéimet tanulom.
- Quomodo hoc facis?*
Wie thustu das?
Hogy hogy miveled te azt?
- B* *Sapè relegendo.*
Mit oft überlesen.
Gyakorta való olvasással.
- A* *Quid, si quid excidit?*
Wie wenn du etwas vergessen hast?
Mit télsz, ha valamit el-felejtettél?
- B* *Disco postridie.*
Ich lerne es den nächsten Tag hernach.
A'következendő napon tanulom meg

De absentia à Schola.

Dialogus XXIII.

BENEDICTUS. CHRISTOPHORUS.

- B* *Ubi heri fueras?*
Wo warst du gestern?
Hol voltál tegnap?

C *Qua*

- Quonam tempore?*
 Um welche Zeit?
 Mi időben kérdez?
- Statim à prandio.*
 Als bald nach dem essen.
 Mindgyárt ebéd után.
- Domilavi.*
 Ich hab daheim gebadet.
 Háznál fürdtem.
- Quam diu lavisti?*
 Wie lang hastu gebadet?
 Mennyi ideig fürdöttél?
- Totam ferme horam.*
 Scher ein ganze Stunde.
 Ugy mint egy egész óráiglan.
- Quis tecum lavit?*
 Wer hat mit dir gebadet?
 Kicsoda fürdött te veled?
- Parentes mei.*
 Meine Eltern.
 Az én Szüleim.
- Lotus quid feceris?*
 Was thest du nach dem Bad?
 Az fürdés után mit mivelteél?
- Siccabam capillos.*
 Ich trocknete mein Haar.
 Hajamat száraztattam.

B Cur

- Cur non ibas in Scholam?*
 Warum giengest du nicht in die Schule?
 Miért nem mentél az Oskolába?
- Pater prohibuerat.*
 Der Vater verbot es mir.
 Az Atyám tiltotta volt meg.
- Cur prohibuerat?*
 Warum verbot ers dir?
 Miért tiltotta volt meg?
- Nam caput madebat.*
 Mir war das Haupt naß.
 Mert az fejem nedves vala.
- Delicatus puer es.*
 Du bist ein zartes Kind.
 Kedvedre tartott gyermek vagy.

Mutuo gratulantium.

Dialogus XXIV.

CYRILLUS. DONATUS.

- Unde jam proripis.*
 Wannen kreuchst du sekunde herfür?
 Honnan ballagsz te most elő?
- Edomo mea.*
 Aus meinem Haufe. Házaamtól.
- Diu te non videram.*
 Ich hab dich lang nicht gesehen.
 Sok időtül fogva ne láttalak régedet.

D

D Et

D *Et ego te diutius!*
 Und ich dich noch länger.
 En tégedet még tőb üdőtül fogva.
 C *Valuistine bene.*
 Bistú gesund gewesen.
 Voltálé egésségben.
 D *Optimè valui.*
 Ich hab mich sehr wolgehabt.
 Jó egésségben voltam.
 C *Admodum gaudio.*
 Warlich ich frewe mich.
 Bizony igen örülöm.
 D *Ut tu autem vales?*
 Wie gehabst du dich aber?
 Te pedig mint vagy?
 C *Admodum belle.*
 Sehr wol.
 Igen jól.
 D *Et ipse gaudio.*
 Ich frewe mich deß auch.
 En ismét igen örülöm.

Agnoscentium sese mutuo.

Dialogus XXV.

SIMON. PETRUS.

S *Quod tibi nomen est?*
 Wie heisst du?
 Kirsoda neved?

P *Mihi*

P *Mihi nomen est Petrus. Ich heisse Petrus.*
 Ennékem Péter nevem.
 S *Quis sis non novi?*
 Ich kenne dich nicht wer du bist?
 Nem ismerlek ki vagy?
 P *Non me novisti? Kenneſtu mich nicht?*
 Engem nem ismerizé?
 S *Non negem si noverim.*
 Ich läugnete nicht so ich dich kenne.
 Meg nem tagadnálak, ha ismernelek.
 P *Oblitus ne es mei?*
 Hastu denn meiner vergessen?
 Elfelejtéſztélé én rolam?
 S *Antè nunquam te vidi.*
 Ich hab dich vor nie gesehen.
 Ennek-előtte soha nem láttalak.
 P *At tandem agnosces.*
 Du wirst mich freylich kennen.
 De meg ismerſz még.
 S *Sanus hercle non es.*
 Du bist warlich nicht wiſig.
 Bizony te eſzes nem vagy.
 P *Egonè, an tu magis?*
 Bin ich nárrisch oder du?
 Ené vallyon, avagy te inkább?
 S *Ubi te novissem?*
 Wo ſolt ich dich erkant haben?
 Hol ismertelek volna tégedet?

D a

P In

P In Ludoliterario.
 In der Schul. Az Oskolában.
S Fuisti condiscipulus?
 Bistú mein Schulgesell gewesen?
 Voltalé köz tanítvány?
P Ita fere biennium. Ja/ fast zwey Jahr.
 Ugy, majd két esztendeig.
S Sine mecum recolam.
 Halt laß mich besinnen.
 Hadd gondollyam-meg magamban.
P Agnosce cicatricem.
 Schau diese Narben an.
 Ismérd-meg az vak-sebet.
S Hanc tibi incusseram.
 Ich hab dir die geschlagen.
 Ezt én ütöttem vala.
P Cum theca penaria.
 Mit einem Schreibzeug.
 Az penna-tartóval.
S De cicatrice te novi.
 An der Narben kenn ich dich.
 Az vak-sebről ismérlek.
P Vides quod non insaniam.
 Siehestu daß ich nicht töricht bin.
 Látod hogy nem bolondoskodom.
S De forma non novissem.
 Ich hette dich an der gestalt nicht gekannt.
 Abrazatodról nem ismértelek volna
 meg.

Liti-

Litigantium de re ablata.

Dialogus XXVI.

PATRONIUS. THEODORIUS.

P Redde quod meum est?
 Gieb mir wieder was mein ist?
 Add-meg az mi enyim.
T Quid vis reddam?
 Was sol ich dir wieder geben?
 Mit akár sz hogy meg-adgyak?
P Quod surripuisti.
 Was du mir genommen hast.
 Az mit el-uroztál.
T Nihil tibi surripui.
 Ich hab dir nichts genommen.
 Semmit tőled el nem uroztam.
P Aufer cavillum.
 Hör auff zu spotten.
 Ne patvarkodgyál.
T Non equidem cavillor.
 Ich spot gar nicht.
 En bizony nem patvarkodom.
P Quin reddis tandem?
 Wann giebst du mir es dann?
 Ha adod-meg tehát?
T Nihil hercle sumpsi.
 Ich hab dir warlich nichts genommen.
 Bizony én semmit el nem vöttem.

D 3

P Offen.

P *ostende huc manus?*
 Laß sehen die Hände?
 Mutals ide az kezedet?

T *Hem ostendo, eccas.*
 Ich zeige si/ siehe da.
 Ihon meg-mutatom, lássad.

P *Quid abstulisti?*
 Was hastu genommen?
 Mit vörtel-el?

T *Equidem nil abstuli.*
 Ich hab eigentlich nichts genommen.
 En bizonyal semmit el nem vörttem.

P *Excute manicam.*
 Schüttel aus den Ermel.
 Rázharza-ki az köntös újat.

T *Tuo arbitrati.*
 Nach all deinem willen.
 Az mint akarod.

P *Inter vestes habes.*
 Du hastts vnter den Kleydern.
 Ruhaid közört vagyon.

T *Tenta quā lubet.*
 Besuch mich wo du wilt.
 Kisírtts-meg valahol akarod.

P *Novi sycophantias.*
 Ich kenn deine falschheit wol.
 Ismérémálnokságodat.

T Per

T *Pergis molestus esse?*
 Wiltu noch nicht auff hören?
 Még-is háborgatze?

P *Ablatum restitue.*
 Gib mir wieder was du genommen hast.
 Add-meg azt az mirel-vörtél.

T *Furti me adligas?*
 Zeihestu mich Diebstalls.
 Orságot mondasz hozzám?

P *Non furti, sed fraudis.*
 Nicht Diebstals/ sondern betrugs.
 Nem orságot, hanem tsalárdságot.

T *Ulciscar hanc injuriam.*
 Ich wil diese vnbilligkeit rechen.
 Boszszút állok ezért.

P *Et ego te ulciscar.*
 Ich wil mich auch an dir rechen.
 En-is te rájrad boszszút állok.

Prodeuntium in Funus.

Dialogus. XXVII.

THOMA. GEORGI.

T *Adesdum Georgi.*
 Kom her Georg.
 Jöj ide György.

G *Quid est? Cur me vocas?*
 Warumb ruffest du mich?
 Mi dolog? Miért hív engemet?

D hays

T Es

T *Est quod te volo.*
 Ich bedarff dein.
 Oka vagyon miért téged hilak.
G *Dictum pura.*
 Ich ich weiß es schon.
 Meg. mondott dolognak alitsad.
T *Quid censes me velle?*
 Was meinstu daß ich wölle?
 Mitsodat alitsaz akarnám?
G *Ut tecum ludam.*
 Daß ich mit dir spiel.
 Hogy te veled jádztam.
T *Tota erras via.*
 Du irrest ganz vnd gar.
 Távely vagy tőle, más az dolog.
G *Quid igitur est?*
 Was ist es denn?
 Tehát mitsoda?
T *Vaticinare.*
 Rath du.
 Találd-meg.
G *Nescio vaticinari.*
 Ich kan nicht rathen.
 Nem tudom meg-találni.
T *In funus prodibimus.*
 Wir werden zur Leich gehen.
 Halottért kell mennünk.

G *Quod*

G *Quod funus dicit?*
 Was ist das für eine Leich?
 Mitsoda halottat mondasz?
Quod scis nescio.
 Ich weiß nicht wer es ist.
 Ki légyen nem tudom.
G *Unde autem nosti?*
 Woher weißt du es denn?
 Honnan tudod?
T *Præceptor indixit.*
 Der Schulmeister hats gesagt.
 Az Mester hirdette.
G *Quâ hora efferetur?*
 Wann wird man es hinaus tragen?
 Hány orakor viszik ki?
T *Puto septima.*
 Ich acht umb Siebene.
 Alitom hogy hét orakor.
G *Et ego prodibo.*
 Ich will mit gehn.
 En-is elmegyek.
T *Tu mecum ibis.*
 Du wirst mit mir gehen.
 Te én velem jőj.
G *Ero tibi comes.*
 Ich wil mit dir gehen.
 Társod leszek néked.

D 5

T *Nec*

T *Nec frustra hoc peto.*
 Ich begehrt diß nicht vmbsonst.
 Nem héaban kérem azt.
G *Cur autem petis?*
 Warumb begehrtst du das?
 De miért kéred?
T *Ut me doceas.*
 Daß du mich lehrest.
 Hogy engem taníts.
G *Quid te docerem?*
 Was sol ich dich lehren?
 Mit tanítsalak tégedet?
T *Vino benedicere.*
 Den Wein gesegnen.
 Bort meg. áldani.
G *Anne dum adfers?*
 Meinstu wann du ihn bringest?
 Akkoré midőn el-hozod?
T *Rem ipsam dicis.*
 Du sagest eben recht.
 Jól mondod: Igaz akkor.
G *Sic ego dicerem:*
 Also wolt ich sagen:
 Ugy mondanám én:
T *Dic jam ausculto.*
 Sage an/ ich mercke schon auff.
 Mond-meg immár, reá halgatok.

G Hoc

G *Hoc vinum vobis faustum sit.*
 Der Wein sey euch glücklich.
 Ez bor néktek egészséges legyen.
Bono sit potus iste.
 Dieser Trant sey euch zu gut.
 Ez isal egészségrekre legyen.
Hoc vinum laeti bibite.
 Den Wein Trinkt mit freuden.
 Ez bort vigan igyátok-meg.
T *Quid sternutanti imprecer?*
 Was sol ich den Niesenden wünschene
 Prűtskelőnek mit kívánniak?
G *Sit tibi hoc felix.*
 Diß sey dir glücklich.
 Egésleg néked: Egésleg utánna.
Te DEUS servet.
 GOTT bewahre dich.
 Téged istsen meg-tartsón.
T *Quid auspicianti aliquid?*
 Was dem der etwas neues anfahet?
 Mit valamit kezdőnek?
G *Bono sit quod instituis.*
 Zu gutt sey dir was du anfahest.
 Jódra legyen az mit kezdész.
Bene vertat quod agis.
 Es gerath dir wol was du thust.
 Jó végre legyen az mit szerzes.

T Q

Quid proficiscenti?

Wie wann einer weg zeucht?

Mit az elmenőnek?

Sit iter hoc felix tibi.

Dir sey der weg glücklich.

Ez út néked szerencsés legyen.

Per fauste solvas ancoram.

Ich wünscht daß du mit glück hinfahrest.

Boldog indularod legyen.

Sit latus tibi reditus.

Dir sey ein glückliche wiederfahrt.

Vig legyen néked meg. térésed.

Quid hac precanti referam?

Was antwort ich de der solches wünscht?

Mit felellyek annak, ki illyent kíván.

Tantum tibi precor. (nékem?)

Ich wünsche dir eben auch so viel.

Szintén annyit kívánok néked is.

NO-

NOMENCLA- TVRA.

*De Homine & omnibus partibus ejus
exterioribus & interioribus.*

Latine.	Germanice.	Hungarice.
<i>Homo</i>	ein Mensch	ember.
<i>Gens</i>	ein Volk	nemzet/eg.
<i>Persona</i>	ein Person	személy.
<i>Corpus</i>	ein Leib	test.
<i>Figura</i>	die Figur	ábrázat.
<i>Species</i>	die Gestalt	szin.
<i>Caput</i>	das Haupte	fej.
<i>Syncepus</i>	Schedel	agy.
<i>Capilli</i>	Haar	hajszálak.
<i>Trica</i>	Zopff	üstök.
<i>Vertex</i>	Schidel	etc.
<i>Cervix</i>	Genick	nyak.
<i>Frons</i>	Stirn	homlok.
<i>Facies</i>	Angesicht	orcz.
<i>Maxilla</i>	Wang	ál.
<i>Cerebrum</i>	Hirn	agyvelő.
<i>Oculus</i>	Aug	szem.
<i>Supercilium</i>	Augbraun	szömöldök.
<i>Nasus</i>	Nas	orr.
<i>Narcs</i>	Naslöcher	orr. lyuk.
<i>Aures</i>	Ohren	fülök.

<i>Abia</i>	der Mund	száj.
<i>Arba</i>	die Leffen	ajak.
<i>lingua</i>	der Bare	szakáll.
<i>Dentes</i>	die zung	nyelv.
<i>lingiva</i>	die Zähn	fogak.
<i>ollum</i>	Sanfleisch	inyek.
<i>uttur</i>	der Hals	nyak.
<i>ituita</i>	die Keel	torok.
<i>ituitosus</i>	Roz	takony.
<i>onfus</i>	Kotzig	taknyos.
<i>capula</i>	beschoren	borotváltatót.
<i>rachium</i>	die Schulter	ember váll.
<i>Manus</i>	der Arm	kar.
<i>ugnum</i>	die Hande	kéz.
<i>Alapa</i>	die faust	ököl.
<i>Digitus</i>	Backenstreich	arczul tsapás.
<i>inguis</i>	Finger	uj.
<i>alms</i>	der Nagel	köröm.
<i>ectus</i>	ein Spann	arasz.
<i>romachus</i>	die Brast	mely.
<i>Mammilla</i>	der Magen	gyomor.
<i>apilla</i>	Sutten	tsetsek.
<i>enter</i>	Warzen	tsets bimbok.
<i>ntestina</i>	Bauch	has.
<i>mbilicus</i>	Zingeweid	bél.
<i>dorsum</i>	der Nabel	köldök.
<i>ullus</i>	der Ruck	hátl.
<i>oxa</i>	der Arsch	segg.
<i>enna</i>	Diech	tsont.
<i>rus</i>	das Knie	térd.
	Schenckel	szártsont.

Per

<i>Per</i>	ein Fuß	láb.
<i>Calcaneus</i>	die Ferffen	fark.
<i>Planta. pedis</i>	die Solen	Láb-talp.
<i>Digiti pedes</i>	die Zehen	Láb-ujak.
<i>Pollex</i>	Saum	hívelyk.
<i>Ossa</i>	Gebein	Tsont.
<i>Membrum</i>	ein Glieds	rag.
<i>Costa</i>	ein Rib	oldal tsont.
<i>Sanguis</i>	Blut	vér.
<i>Vena</i>	ein Ader	ér.
<i>Cor</i>	Herz	szű.
<i>Epar</i>	Leber	máj.
<i>Pulmo</i>	Lungen	rüdö.
<i>Splen</i>	Miltz	lép.
<i>Renes</i>	Nieren	vesék.
<i>Vesica</i>	die Blaf	hojag.
<i>Urina</i>	Harn	húgy.
<i>Merda</i>	Dreck	szar.
<i>Halitus</i>	Arhem	lehellet.
<i>Tussis</i>	der Hust	hurut.
<i>Suffocari</i>	ersticken	meg-fuladni.
<i>Sufflare</i>	Blasen	funi.
<i>Spirare</i>	athem ziehen	lehelni.
<i>Prurire</i>	jucken	viszketni.
<i>Fricare</i>	Kratzen	vakarni.
<i>Vellicare</i>	zwicken	tsipni.
<i>Vox</i>	ein stimmen	szó.
<i>Cantare</i>	singen	énekelni.
<i>Cantor</i>	ein Singen	éneklő.
<i>Comedere</i>	essen	enni.
<i>Bibere</i>	Trincken	innya.

Caro

Caro	Fleisch	hús.
Pellus, Cutis	Fell/ Haut	suba, bőr.
Saliva	der Speichel	nyál.
Hernia	ein gebrochener	bélszakadás.
Crepitus	ein Furtz	hög.
Peccare	Fartzen	hagani.
Sinus, gremium	die Schoß	kebel.
Vestimenta	Bleyder	ruhák.
Vestitus	befleydet	ruhazot.
Pannus	Tuch	polztó.
Tunica	ein Rock	szoknya.
Pallium	Mantel	palást.
Pellicentis	Peltz	ködmén.
Pellis	ein Bierß	gerezna.
Tela	Leinwade	vászon.
Filum	Faden	fonal.
Acus	Nadel	ű.
Camisia	Hemdd	ing.
Manica	Ärmel	köntös űj.
Collarium	Collee	gallér.
Pileus	Hut	sűveg.
Fibula	Hefftlein	kapots.
Corde	ein Schnur	finor.
Cingulum	Gürtel	d.
Caliga	ein Hoß	nadrág.
Ocrea	Stiefel	szekernye.
Socular	Niederschuch.	szipelyűs.
Chirotheca	Handschuh.	kezdtyű.

